

Περίληψη Συνέντευξης Ελένης Γεωργίου

Α' Ηχητικό Αρχείο

[00:00:14] Η κα Ελένη Γεωργίου του Κων/νου Σωτηρίου γεννήθηκε το 1931 στο Χαλάνδρι. Οι γονείς της ήταν μικρασιάτες. Η μητέρα της, Δήμητρα, είχε γεννηθεί στη Χίο. Ο πατέρας ήταν από τη Ρόδο. Έφυγαν από την Μ. Ασία και ήλθαν με τον άντρα της, δύο παιδιά και αυτή έγκυος, το 1924 στον Πειραιά, σαν ανταλλάξιμοι. μείνανε κάμποσο καιρό στον Πειραιά. Μετά τους μοιράσανε σε διάφορα μέρη και τους στείλανε στο Λαύριο. Τα αδέρφια της μητέρας της είχαν ήδη έλθει στο Χαλάνδρι και την πήραν κι αυτήν εδώ. Οι γονείς της έμειναν στο σπίτι του Μάνου δίπλα (ένα μεγάλο σπίτι στην Βασ. Γεωργίου). Ήταν ο παλιός πρώτος προσφυγικός συνοικισμός με ξύλινα σπίτια. Η οικογένεια έμεινε εκεί δεν θυμάται πόσα χρόνια. Τα σπίτια ήταν παράγκες, μια λουρίδα από Βασ. Γεωργίου έως Καλογρέζας. Είχαν ένα δωμάτιο, λίγο υψωμένο από το πάτωμα το ένα δωμάτιο, ούτε τουαλέτα, ούτε τίποτα. Ο διάδρομος ήταν ίσα ίσα για δύο ανθρώπους και από την άλλη μεριά το ίδιο. Στη μέση με σανίδια οι τουαλέτες. Νερό δεν είχαν στο σπίτι. Είχε στην Καλογρέζης μια βρύση και πηγαίναμε να γεμίσουμε τους κουβάδες. Οι κρεβατοκάμαρες ήταν από την μια μεριά και απέναντι ήταν μια κουζίνα. Ύστερα δώσανε σπίτια εδώ σε δύο δόσεις και κάποιοι ήρθαν εδώ. Τα χαρτιά αυτής της ιδιοκτησίας υπάρχουν από τον παππού. Η οικογένειά της πήρε από τους πρώτους σπίτι. Το σημερινό μανάβικο ήταν το προσφυγικό σπίτι. Είχαν τα σπίτια αυτά δύο δωμάτια: κουζίνα και κρεβατοκάμαρα. νερό δεν είχε, μετά ο Δήμαρχος έβαλε δύο βρύσες. Τα σπίτια είχαν όλα υπόγειο.

[00:12:00] Ο παππούς έγινε θυρωρός στην Αθήνα. Η μητέρα της ήταν όλη τη μέρα στα περιβόλια, ενώ η μεγαλύτερη αδελφή της κρατούσε τα παιδιά. Το μεσημέρι πήγαινε στη μητέρα της φαγητό στο περιβόλι. τα περιβόλια ήταν στο σημερινό Πολύδροσο. Η μητέρα της πήγαινε από το πρωί στα περιβόλια και γυρνούσε το βράδι. Ερχόταν, καθόταν στο σκαλοπάτι του σπιτιού και ζητούσε να πιεί ένα ουζάκι για να ξεκουραστεί. Ο ιδιοκτήτης στα περιβόλια ήταν ο Νικόλαος Γιαλαλέλης που ήταν πολύ καλός. Το σπίτι του το είχε μέσα στο περιβόλι. Αυτά συνέβησαν πριν τον πόλεμο. Ο κόσμος ακόμα και την ημέρα που κηρύχτηκε ο πόλεμος πήγαινε στα περιβόλια να δουλέψει. Ο Γιαλαλέλης όμως τους έδιωξε εκείνη τη μέρα. Η μάνα της ήταν "πέτρα", όπως λένε στην Τουρκία τους ανθρώπους που αντέχουν, τους δυνατούς, που κοιτάζουν το σπίτι τους. Ήταν αγαπημένη οικογένεια. Πολλή φτώχεια.

[00:17:11] Διηγείται το πως μικρό κορίτσι πήγαινε στα Σπάτα με μια κυρία πολύ φτωχειά, την Σεβαστούλα. Έδεναν έναν τεκεκέ του λαδιού στην πλάτη και μόλις ξημέρωνε μαζεύαμε τα "κουδούνια", τα υπόλοιπα από τα τσαμπιά με τρεις τέσσερις ρώγες. Τα βρισκανε πριν τη Λούτσα. Πηγαίναμε με τα πόδια ως εκεί. Όλοι πεινούσαν στη γειτονιά.

[00:19:00] Θυμάται στην περιοχή που κυκλοφορούσαν οι Γερμανοί. Παιδιά ήταν και μόλις ακούγανε τις σειρήνες τρέχανε. Είχανε και δύο τρεις γείτονες υπόγεια και τρέχανε τα παιδιά για να κρυφτούν όταν χτυπούσαν οι σειρήνες. Οι Γερμανοί επιτάσσανε τα σπίτια. Είχε δύο τρία επιταγμένα σπίτια στο Χαλάνδρι και περιβόλια. Πηγαίναμε τα πιτσιρικά τέσσερα μαζί εκεί και καθόντουσαν μέχρι την ώρα που θα πέταγαν τα πατατόφυλλα για να τα πάρουμε. Αυτό μάλλον βρισκονταν στην Τούφα, στα γουρουνάδικα.

[00:23:09] Στην Κατοχή, μικρά παιδιά που ήταν, πηγαίναμε στο Καρρέλειο το ξενοδοχείο που είχε κουζίνα απέναντι και τα είχαν επιτάξει οι Γερμανοί. Περίμεναν εβδομήντα άτομα.

Θυμάται μια γριούλα, την Κοκοράκη που φορούσε ριχτά ρούχα και από κάτω είχε κρυμμένα κουτιά πάνω της για να βάλει το φαγητό. Κάποια μέρα οι Γερμανοί είχαν ανοίξει ένα μεγάλο μέρος όπου έριχναν το περίσσειμα των φαγητών. Όσοι προλάβαιναν έτρωγαν.

[00:25:05] Θυμάται το μπασάκι, αυτό που περισσεύει από το κομμένο στάχι. Τα παιδιά μάζευαν αυτό το μπασάκι ένα ένα μέχρι το μεσημέρι και το έφερναν στο σπίτι, που η μάνα τους το τίναζε με ένα ξύλο και έπαιρνε το στάχι.

[00:26:04] Πήγαινε σχολείο στο Α΄ δημοτικό, Καραολή και Δημητρίου. Πότε πότε έδιναν συσσίτιο στο σχολείο. Στη φούρια του πολέμου κάνανε ακόμα υπαίθριο μάθημα. Όταν ρίχναν βόμβες τους έπαιρναν από το σχολείο. Τους είχαν μεταφέρει σε δύο τρία μέρη. Αναφέρει τον σκοτωμό μια μαθήτρια, της Μπομπολάκη, όταν η βόμβα έπεσε στο σπίτι της. Ο κόσμος φοβόταν και οι Γερμανοί συλλάμβαναν κόσμο. Στα σπίτια δεν άναβαν φως και ήταν με μπλέ λουρίδες.

[00:28:33] Στην Κατοχή ήταν πολύ μεγάλη η πείνα. Το συσσίτιο δινόταν στην Καλογρέζης και πήγαιναν οικογενειακώς με την μάνα και τ' αδελφια της. Πηγαίνουν όλοι μαζί για να πάρουν περισσότερο φαγητό. Μια μέρα πήραν και ένα τσουκάλι πήλινο. Θυμάται ότι αυτή και η αδελφή της έφεραν τις πρώτες μερίδες φασόλια και ρεβύθια, τις έριξαν στο τσουκάλι και ξαναπήγαν να πάρουν άλλες. Όταν επέστρεψαν η μάνα τους έκλαιγε γιατί είχε σπάσει το τσουκάλι. Την παρηγόρησαν και έφυγαν για να ξαναπάρουν φαγητό, όμως εκείνη συνέχιζε να κλαίει γιατί δεν ήξερε τι να τους ταισεί.

[00:30:36] Όταν έφυγαν οι Γερμανοί κοντά στο σπίτι του Μάνου, στου Μποβιάτση (στη σημερινή ΔΕΗ), ήταν μια ελιά εκεί και υπήρχαν πυρομαχικά. Οι Γερμανοί ήταν σιωπηλοί, ενώ όταν ήρθαν τραγουδούσαν. Έριξαν όλες τις μοτοσυκλέτες τους μέσα στο ρέμα. Έφυγαν οι Γερμανοί από την Κηφισίας.

[00:32:56] Ό,ποιος είχε καρτσάκι, μαυραγορίτες, που είχαν 3 κιλά φασόλια τα πήγαινε στον Αγ. Νικόλα και τα πουλούσαν εκεί. Στήγανε και μια ζυγαριά και πουλούσανε. Και αλάτι πουλούσανε πίσω από τον Αγ. Κων/νο. Πεινούσαν πολύ. Τρώγανε χαρούπια. Τα κουκούτσια από τα χαρούπια φύτρωναν στους δρόμους με το χώμα από την υγρασία και τα παιδιά τα έτρωγαν. Πουλούσαν και χαρουποκούκουτσο αλεσμένο. Τα άλλα μαγαζιά είχαν κλείσει στην πλατεία. Το κατάστημα Λούξ πίσω από τον Άγιο Νικόλαο μοίραζε μετά την Κατοχή τρόφιμα. Ο Ζαγοραίος είχε πάντα τον φούρνο. Φαρμακείο υπήρχε ο Τοπαλίδης, ο Πέρκιζας, άλλα 2 φαρμακεία και άλλα 4 μαγαζιά. Η εκκλησία της Αγ. Αννας ήταν μικρό εκκλησάκι τότε. Το τρένο το θυμάται. Στον Εμφύλιο δεν θυμάται πολλά και στην γειτονιά δεν είχε ακούσει τίποτα.

[00:40:55] Μια μέρα ήρθε μια κοπέλα, η Αγγέλα να πάνε στην Φιλοθέη για να βρουν κάτι να φάνε. Η Φιλοθέη είχε πυράγκαθους και αρχίσανε να μαζεύουν. Μόλις τους είδαν οι γείτονες τους φοβέρισαν ότι θα φωνάξουν τους Γερμανούς να τους πιάσουν. Έφυγαν φοβισμένες και άφησαν τις τσάντες πίσω από το φόβο τους.

[00:43:07] Μετά συνέχισε το σχολείο μέχρι την 5η τάξη. Τα παιδιά σταματούσαν το σχολείο γιατί οι γονείς φοβόντουσαν. Μόνο για δύο τρία παιδιά συνέχισαν για γυμνάσιο από τον συνοικισμό.

[00:43:58] Δούλεψε μοδίστρα. Έμαθε στην Αγ. Άννα από μια άλλη μοδίστρα. Μετά πήγαινε στα σπίτια για ράψιμο και όχι μόνο σε σπίτια του Χαλανδρίου. Έραβε και την οικογένεια. Εξιστορεί για τα αυτοσχέδια παπούτσια από κουρέλια που τους έκανε η γιαγιά της για να πάνε στο σχολείο και έλιωναν με την πρώτη βροχή.

[00:46:55] Γνώρισε τον άντρα της, τον Μιχάλη, που ήταν μπακάλης στην γειτονιά. Ήρθε από το Αναμούρ της Τουρκίας. Ο πεθερός της έξερε τούρκικα και όταν ήλθε εδώ τον έβαλαν Πρόεδρο να μοιράσει τα σπίτια εδώ. Ο πεθερός της είχε 4 παιδιά, ο Γιώργος ο μεγάλος, μπακάλης, η θεία Τασούλα, ο άντρας της και η Χριστίνα το πέμπτο παιδί σκοτώθηκε από κάρο στον προσφυγικό συνοικισμό στην Καλογρέζης. Οι άνθρωποι πόνεσαν αλλά δεν κυνήγησαν τον караγωγέα. Τα πεθερικά της την ήθελαν. Είχε πεθάνει τότε ο πατέρας της στα δεκαεννιά της και μετά από δέκα χρόνια την ζήτησαν. Όταν ο πεθερός της ήρθε, έγινε μπακάλης. Η δική της οικογένεια έζησε μέσα στο μανάβικο με τέσσερα παιδιά. Τα παιδιά της τα μεγάλωσε σε ένα δωμάτιο και μια τζαμαρία. Δεν ξαναπήγε να δουλέψει μοδίστρα. Γεννούσε και πήγαινε την τρίτη μέρα στο μαγαζί, μες τον αέρα. Ο άντρας της είχε μια μηχανή τρίκυκλη, πήγαινε πάγο, ξύλα και εκείνη πουλούσε πετρέλαιο για θέρμανση. Οι προμήθειες του μανάβικου γινόντουσαν από την Λαχαναγορά, στο Ρέντη. Η αγορά άνοιξε το 1965 στον Ρέντη, ενώ παλιά ήτανε στο Γκάζι. Ο άντρας της πηγαίνονταν με την τρίκυκλη μηχανή και τότε πήγαιναν την νύχτα στην λαχαναγορά. Ο Παπαδόπουλος είχε δώσει τις άδειες το 1967 και ο άντρας της έκανε και μεταφορές. Επίσης ήταν και για 3 ή 4 τετραετίες σύμβουλος στο Δήμο. Στον συνοικισμό υπήρχαν αρκετά μαγαζιά, το περίπτερο του Κακαβά, 4 ή 5 μπακάλικα, οι Τζίμηδες δύο αδέρφια, ο Γιαλαμαδάκης, το μπακάλικο στη Θράκης δεξιά, ο Χιώτης, ο Παρασκευάς, ο Σκούληκας, ο Λεπενιώτης με το γαλακτοπωλείο ήρθε τη δεκαετία του '60. Η οικογένειά τους ήταν από τις πιο φτωχές, αλλά δούλεψαν πολύ. Όταν ο πατέρας πέθανε από την καρδιά του το 1982, τα παιδιά πηγαίνουν ακόμα σχολείο, η μητέρα ανέλαβε το μανάβικο και εκείνα κατέβαιναν το βράδι στην αγορά. Πάντα υπήρχε όμως συνεννόηση στην οικογένεια. Σήμερα μένει σε ένα προσφυγικό σπίτι δίπλα από το παλιό, το οποίο αγόρασε ο γιός της.

Στην συζήτηση παρεμβαίνει ο γιός της και μιλάει για την οικογένεια, την αγωγή που τους έδωσαν οι γονείς τους, για τα τέσσερα παιδιά που κάθε Κυριακή πήγαιναν στην εκκλησία, για τις παιδικές χριστιανικές κατασκηνώσεις. Ο γιός της αναφέρει ότι τα προσφυγικά δεν χαρίστηκαν στους πρόσφυγες, αλλά τα πλήρωσαν οι άνθρωποι με δόσεις.

[01:15:31] Στο Χαλάνδρι όταν πρωτοήλθαν δεν είχε δένδρα, ήταν αλάνα, και ερχόντουσαν οι μηχανές με τα στάρια. Κάθε σπίτι είχε από κι ένα πηγάδι να τραβήξει νερό από τα 14 μέτρα. Αυτοί είχαν πηγάδι στο σπίτι τους. Για το υδραγωγείο που υπάρχει στη γειτονιά, δεν ξέρει από που έρχεται το νερό. Στην Κατοχή μέσα εκεί πηγαίνανε όταν άρχιζαν οι σειρήνες. Ήταν πολύ βαθειά και όσοι δεν φοβόντουσαν κατεβαίνανε. Η μάνα της και η αδελφή της δεν κατέβηκαν ποτέ. Υπάρχουν δύο τρία μαζεμένα εδώ. Είχε υγρασία μέσα και λακκούβες και κατέβαινε με σκαλοπάτια κανείς κρατώντας ένα κερύ.

[00:00:07] Στο Εμφύλιο σκοτώθηκε έναν αδελφός της. Ήταν 17 χρονών. Δεν ξέρουμε πως σκοτώθηκε στην Κηφισιά. Από το Χαλάνδρι ήταν τρεις, του Παπασάββα ο ανηψιός, ο δικός τους κι ένας άλλος. Ο πατέρας της πολύ αργότερα, όταν έγινε καλύτερα, πήγε να δει και είπε ότι ήταν 9 άτομα μαζί σε έναν λάκκο. Δεν το είδαν. Ο πατέρας ερχόταν κάτω από την Αθήνα με το ποδήλατο. Τον βρήκε ο αδελφός της ο Γιώργος και η κυρά Μαρί και του το είπαν στου Σαμέλα. Έπαθε επιτόπου εγκεφαλικό. Έψαξαν να βρουν την αλήθεια αλλά ποτέ δεν έμαθαν τίποτα. Ο Παναγιώτης Σωτηρίου μνημονεύεται σαν θύμα του Εμφυλίου στο Χαλάνδρι.